

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALARI VAZIRLIGI
NAMANGAN DAVLAT UNIVERSITETI**

"TASDIQLAYMAN"

O'quv ishlari bo'yicha prorektori
D.Xolmatov

_____

“....._” ..... 2023 yil

**IQTISODIY TA'LIMOTLAR TARIXI
Test savollari**

**1- kurs uchun
(kechki ta'lim)**

Bilim sohasi:	300000 - Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi:	310000 - Ijtimoiy va hulq atvorga oid fanlar
Bakalavriat yo'nalishi:	ta'lim 60310100 – Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

Namangan-2023

**Iqtisodiy ta'limotlar tarixi
bo'yicha test savollari.**

1. Qadimgi dunyo iqtisodiy fikrlarida ideallashtiriladi:
A) bozor iqtisodi munosabatlari;
B) natural xo'jalik munosabatlari;
V) pul munosabatlari;
G) yirik savdo va sudxo'rlik.

2. «Avesto» kitobi yaratildi:
A) qadimgi Hindistonda;
B) qadimgi Xitoyda;
V) qadimgi Gretsiyada;
*G) qadimgi O'rta Osiyoda.

3. «Xalq otasi» tushunchasini dastlab muomalaga kiritgan mutafakkir:
A) Aristotel;
B) Konfutsiy;
V) Platon;
G) Katon.

4. Aristotel xrematistika sohasiga kiritadi:
A) dehqonchilik va hunarmandchilikni;
*B) sudxo'rlik va savdo vositasi operatsiyalarini;
V) mayda savdoni;
G) yuqoridagilarning barchasi.

5. «Oikonomia» atamasini dastlab muomalaga kiritgan - bu:
A) Katon;
B) Aristotel;
*V) Ksenofont;
G) Platon.

6. «Artxashastra» asari yaratildi:
A) qadimgi Xitoyda;
*B) qadimgi Hindistonda;
V) qadimgi Gretsiyada;
G) qadimgi Rimda.

7. Jamiyat taraqqiyotida ehtiyojlarning ahamiyati to'g'risidagi g'oyani ilgari surgan O'rta Osiyo mutafakkiri – bu:
A) Ibn Sino;
B) Yusuf Xos Hojib;
*V) A.Forobiy;
G) A.Navoiy.

8. «Englar, ichinglar, hadya qilinglar, ammo isrof qilmanglar» deb ko'rsatma beradi:
A) Ibn Xoldun;
*B) Qur'oni Karim;
V) Amir Temur;
G) M.Ulug'bek.

9. F. Akvinskiyning «odil narx» kontseptsiyasiga binoan tovar qiymati asosini tashkil etadi:

- A) sarfli printsip;
- B) *ahloqiy-etik printsip;
- V) sarfli va ahloqiy-etik printsip birgalikda;
- G) foydalilik printsipi.

10. «SiYosiy iqtisod» atamasining muallifi:

- A) Aristotel;
- *B) A.Monkretʻen;
- V) A.Smit;
- G) K.Marks.

11. Merkantilizm kontseptsiyasiga binoan boylik manbai hisoblanadi:

- A) xorijiy investitsiyalarni koʻpaytirish;
- *B) eksportning importdan koʻp boʻlishi;
- V) importning eksportdan koʻp boʻlishi;
- G) ishlab chiqarish sohasi.

12. Merkantilizmning oʻrganish predmeti hisoblanadi:

- *A) muomala sohasi;
- B) ishlab chiqarish sohasi;
- V) muomala va ishlab chiqarish sohalari;
- G) yuqoridagilarning barchasi.

13. Dastlabki merkantilizmning asosiy gʻoyasi – bu:

- *A) pul balansi;
- B) savdo balansi;
- V) tovar balansi;
- G) yuqoridagilarning barchasi.

14. Keyingi rivojlangan merkantilizmning asosiy gʻoyasi – bu:

- A) tovar balansi;
- *B) savdo balansi;
- V) pul balansi;
- G) yuqoridagilarning barchasi.

15. Klassik siYosiy iqtisodning oʻrganish predmeti hisoblanadi:

- A) muomala sohasi;
- *B) ishlab chiqarish sohasi;
- V) muomala sohasi va ishlab chiqarish sohasi birgalikda;
- G) qishloq xoʻjaligi ishlab chiqarishi.

16. Klassik siYosiy iqtisodning ustuvor iqtisodiy tahlil metodi hisoblanadi:

- A) empirik metod;
- B) sababli aloqa (kauzalʻniy) metodi;
- V) funktsional metod;
- G) dialektik metod.

17. Klassik siYosiy iqtisodga muvofiq, ishchining daromadi sifatidagi ish haqi intiladi:

- A) fiziologik minimumga;

- B) yashash minimumiga;
- V) maksimal imkoniyat darajasiga;
- G) o'rtacha imkoniyat darajasiga.

18. Klassik siyosiy iqtisodga muvofiq pul-bu:

- A) odamlarning sun'iy ixtirosi;
- B) iqtisodiy o'sishning muhim omili;
- V) ayriboshlashni osonlashtiruvchi texnik qurol, ayniqsa;
- G) yuqoridagilarning barchasi.

19. U.Petti «pul» kategoriyasiga qaysi nuqtai nazardan qaradi?

- A) nominalistik pul nazariyasi;
- B) metallistik pul nazariyasi;
- V) pulning miqdoriy nazariyasi;
- G) yuqoridagilarning barchasi.

20. U.Petti va P.Buagilyber asos solgan qiymat nazariyasi aniqlanadi:

- A) mehnat sarflari bilan;
- B) ishlab chiqarish xarajatlari bilan;
- V) me'yorli foydalilik bilan;
- G) ahloqiy-etik printsip bilan.

21. F.Kene taklif qilgan tasnif bo'yicha fermerlar-bu:

- A) unumli sinf;
- B) yer egalari sinfi;
- V) unumsiz sinf;
- G) tadbirkorlar sinfi.

22. F.Kenening ta'limoti bo'yicha «sof mahsulot» yaratiladi:

- A) savdoda;
- B) qishloq xo'jaligida;
- V) sanoatda;
- G) qurilishda.

23. Jamiyatning makroiqtisodiy tahlilini ilk bor amalga oshirgan – bu:

- A) A.Smit;
- B) D.Rikardo;
- V) F.Kene;
- G) J.Keyns.

24. Birinchi bo'lib kapitalni asosiy va aylanma kapitalga, mehnatni esa unumli va unumsiz mehnat turlariga ajratgan-bu:

- A) U.Petti;
- B) F.Kene;
- V) A.Smit;
- G) K.Marks;

25. A.Tyurgoning ko'rsatib berishicha, har qanday boylikning yagona manbai:

- A) savdodagi mehnat;
- B) dehqonchilikdagi mehnat;
- V) xunarmandchilikdagi mehnat;

G) sudxo'rlikdagi mehnat.

26. A.Smit fikriga ko'ra, qaerga qo'yilgan kapital haqiqiy boylikka va daromadga ko'proq qiymat qo'shadi?

- A) savdoga;
- B) dehqonchilikka;
- V) sanoatga;
- G) qurilishga.

27. A.Smitning metodologik nuqtai nazariga muvofiq, shaxsiy manfaat:

- A) umumiy manfaatdan ajralmagan bo'ladi;
- B) jamiyat manfaatidan ustun turadi;
- V) jamiyat manfaatiga nisbatan ikkilamchi;
- G) yuqoridagilarning barchasi.

28. A.Smitning «ko'rinmas qo'li» – bu:

- A) jamiyat manfaatlari yo'lida davlatning iqtisodiyotni boshqaruv mexanizmi;
- B) tadbirkorlar raqobati erkinligi sharoitida kishilarning irodasiga va xohishiga bog'liq bo'lmagan iqtisodiy qonunlarning amal qilishi;
- V) o'zboshimchalikka asoslangan xo'jalik yuritish mexanizmi;
- G) rejaga asoslangan xo'jalik yuritish mexanizmi.

29. Savdo tuzilmasida A.Smit tomonidan birinchi o'ringa qo'yiladi:

- A) ichki savdo;
- B) tashqi savdo;
- V) tranzitli savdo;
- G) davlat savdosi.

A.Smit nazariyasiga muvofiq, har bir rivojlangan jamiyatda ..... tovarlar qiymati tashkil topadi:

- A) mehnat sarflaridan;
- B) mehnat va kapital sarflaridan;
- V) daromadlar summasidan;
- G) pul sarflaridan.

31. A.Smit mehnatni unumli hisoblaydi, agar u sarflagan bo'lsa:

- A) qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida;
- B) moddiy ishlab chiqarishning har qanday tarmog'ida;
- V) moddiy va nomoddiy ishlab chiqarish tarmoqlarida;
- G) ichki va tashqi savdoda.

32. Kapital tuzilishini A.Smit quyidagi qaysi qismlarga ajratadi?

- A) dastlabki va har yili qilinadigan avanslar;
- B) asosiy va aylanma kapital;
- V) doimiy va o'zgaruvchi kapital;
- G) yuqoridagilarning barchasi.

33. A.Smit ta'limotida asosiy g'oya:

- A) iqtisodiy liberalizm g'oyasi;
- B) iqtisodiyotga davlatning aralashuvi g'oyasi;
- V) iqtisodiyotni monopollashtirish g'oyasi;

G) iqtisodiyotni davlat rejalashtirishi g'oyasi.

34. qiymatni aniqlashda D. Rikardo quyidagilardan qaysi biriga asoslandi?

- A) mehnat nazariyasiga;
- B) xarajatlar nazariyasiga;
- V) foydalilik nazariyasiga;
- G) pul nazariyasiga.

35. D. Rikardo «renta» kategoriyasini quyidagi qaysi variantlarda talqin qildi?

- A) yerdan olinadigan daromad sifatida;
- B) sanoat sohasidagi foyda sifatida;
- V) o'rtacha foyda darajasidan ortiqcha fermerning qo'shimcha daromadi sifatida;
- G) «er in'omi» sifatida.

36. D. Rikardo fikri bo'yicha, ish haqi pasayish tendentsiyasiga ega negaki:

- A) tadbirkorlar ishchilarning mehnat bahosini pasaytiradi;
- B) tug'ilishning yuqori sur'ati ortiqcha mehnat taklifini keltirib chiqaradi;
- V) mashina va mexanizmlar ishchi kuchini siqib chiqaradi;
- G) foyda normasi pasayib boradi.

37. Foyda normasining pasayishi tendentsiyasini, D. Rikardo bo'yicha, quyidagi qaysi sabablar keltirib chiqaradi?

- A) kapitalning bir ish turidan boshqasiga oqib o'tishi;
- B) «mehnatni bozor bahosining» nisbatan oshishi;
- V) yer unumdorligining pasayishi sababli undan olinadigan mahsulotlar bahosining oshishi;
- G) yuqoridagilarning barchasi.

38. «qiYosli ustunlik» nazariyasining asoschisi – bu:

- A) A.Smit;
- B) D. Rikardo;
- V) J.B.Sey;
- G) J.M.Keyns.

39. J.B.Seyning «bozor qonunining» asosiy qoidalari hisoblanadi:

- A) taklif o'ziga mos darajada talabni keltirib chiqaradi;
- B) baho, ish haqi va foiz stavkasi mutlaqo moslashuvchan, harakatchan;
- V) iqtisodiy inqirozlar bo'lmaydi, negaki ularning vujudga kelishi vaqtincha va o'tkinchi xarakterga ega;
- G) yuqoridagilarning barchasi.

40. Kimning iqtisodiy ta'limoti vujudga kelishi bilan «Sey qonuni» o'z faolligini yo'qotdi?

- A) K.Mengerning;
- B) A.Marshallning;
- V) J.M.Keynsning;
- G) M.Fridmanning.

41. T.Mal'tusning nufus nazariyasiga binoan qambag'allikning bosh sababi hisoblanadi:

- A) aholi soni o'sishining doimiy yuqori sur'ati;
- B) ish haqining o'zgarmas past darajasi;
- V) «tuproq unumdorligining pasayishi qonuni»;
- G) yuqoridagilarning barchasi.

42. T. Malʼtusning nufus nazariyasini quyidagilardan kim qatʼiy inkor etdi?

- A) D. Rikardo;
- B) J.S. Mill;
- V) K. Marks;
- G) A. Marshall.

43. T. Malʼtus fikri boʼyicha takror ishlab chiqarishdagi «uchinchi shaxs»-bu:

- A) jamiyatning unumsiz qismi;
- B) ijtimoiy mahsulotni yaratishga va realizatsiya qilishga Yordam beruvchi omillar;
- V) umumiy ortiqcha ishlab chiqarishni oldindan bartaraf qiluvchi omillar;
- G) yuqoridagilarning barchasi.

44. Sotsializmning nazariy-metodologik muammolarini koʻrib chiqishga jazm qilgan klassik siYosiy iqtisodning birinchi mualliflari:

- A) A. Smit;
- B) J.S. Mill;
- V) K. Marks;
- G) T. Malʼtus.

45. J.S. Millning islohot kontseptsiyasida tavsiya etiladi:

- A) taqsimot qonunlarini oʻzgartirish;
- B) aholi huquqlarini cheklash;
- V) kooperativ assotsiatsiya Yordamida Yollanma mehnatni tugatish;
- G) yer soligʻi Yordamida yer rentasini umumiyashtirish;
- D) jamiyatning har bir aʼzosi daromad olib kelishda qatnashish uchun xususiy mulkchilik tizimini yaxshilash;
- G) yuqoridagilarning barchasi.

46. «Kapital» kategoriyasini ekspluatatsiya vositasi va oʻz-oʻzidan oʻsuvchi qiymat sifatida tavsiflagan yagona klassik siYosiy iqtisod vakili:

- A) A. Smit;
- B) J.B. Sey;
- V) K. Marks;
- G) F. Kene.

47. K. Marks fikri boʼyicha, foyda normasining pasayish tendentsiyasini quyidagi qaysi sabablar keltirib chiqaradi?

- A) kapitalning bir ish turidan boshqasiga oqib oʻtishi;
- B) kapital tuzilishida oʻzgaruvchi kapital hissasining kamayishi;
- V) kapital tuzilishida doimiy kapital hissasining oshib borishi bilan birga kuzatiladigan kapital jamgʻarilishi;
- G) yuqoridagilarning barchasi.

48. K. Marksning takror ishlab chiqarish nazariyasida asoslab berilgan qoidalar-bu:

- A) «yillik mahsulot» qiymati bilan bir yilda yaratiladigan daromadlarning aynan oʻxshashligi;
- B) oddiy va kengaytirilgan takror ishlab chiqarish turlarining farqi;
- V) toʻyib isteʼmol qilmaslik iqtisodiy inqirozlar doktrinasining asossizligi;
- G) kapitalizm da iqtisodiy inqirozlarning tasodifiyligi.

49. Marjinalizm tadqiqoti asoslanadi:

- A) umumiy iqtisodiy miqdorlarga;

- B) o'rtacha iqtisodiy miqdorlarga;
- V) me'yorli iqtisodiy miqdorlarga;
- G) yuqoridagilarning barchasi.

50. Marjinalistlar bo'yicha tovar qiymati (qimmatini) ifodalash asoslanadi:

- A) mehnat nazariyasiga;
- B) xarajatlar nazariyasiga;
- V) me'yorli foydalilik nazariyasiga;
- G) pul nazariyasiga.

51. A. Marshall bo'yicha tovar qiymati (qimmatini) ifodalash asoslanadi:

- A) mehnat nazariyasiga;
- B) xarajatlar nazariyasiga;
- V) me'yorli foydalilik nazariyasiga;
- G) me'yorli foydalilik va me'yorli xarajatlar nazariyalari.

52. J.M. Keynes fikri bo'yicha, investitsiyaga bo'lgan talabni rag'batlantirish uchun davlat ta'sir ko'rsatishi kerak ssuda foizi normasini:

- A) oshirishga;
- B) kamaytirishga;
- V) bir darajada ushlab turishga.

53. Davlatning iqtisodiyotga aralashuvi zarurligi nazariyasini ilgari surdi:

- A) Monetaristlar;
- B) Keynschilar;
- V) Klassiklar;
- G) Yangi klassiklar.

54. J.M. Keynes nazariyasiga muvofiq jamg'armalar investitsiyalardan oshishi mumkin, agar:

- A) foiz stavkasi darajasi oshsa;
- B) uzoq vaqt iqtisodiyotda ortiqcha ishlab chiqarish va ishsizlik mavjud bo'lsa;
- V) «Sey qonuni» amal qilmasa;
- G) iqtisodiyotda ortiqcha ishlab chiqarish va ishsizlik bo'lmasa.

55. J.M. Keynes fikricha, mamlakatdagi iste'mol xarajatlari hajmi eng avvalo bog'liq bo'ladi:

- A) iste'molchining yashash joyiga;
- B) pul taklifining o'sish sur'atiga;
- V) milliy daromad darajasiga;
- G) egalik qiladigan daromadlar darajasiga.

56. D.J. Keynes ta'limotiga muvofiq daromadlarning oshib borishi bilan jamg'armaga bo'lgan moyillik:

- A) oshib boradi;
- B) pasayib boradi;
- V) o'zgarishsiz qoladi.

57. Iqtisodiy o'sishni bozor mexanizmi ta'minlaydi, bu mexanizmning asosiy vositasi pul, degan g'oya – bu:

- A) Keynschilik g'oyasi;
- B) Monetarizm g'oyasi;
- V) Institutsionalizm g'oyasi;
- G) Marjinalizm g'oyasi.

58. Beqarorlik, inflyatsiya va ishsizlik kapitalistik iqtisodiyot uchun xarakterli, shuning uchun davlat iqtisodiyotni tartiblab turishi kerak g'oyasini ilgari suradi:

- A) Monetarizm;
- B) Klassiklar;
- V) Keynschilik;
- G) Yangi klassiklar.

59. Iqtisodiyotni barqaror rivojlantirishda pul asosiy rol o'ynaydi – bu:

- A) Monetarizm kontseptsiyasi;
- B) Klassiklar kontseptsiyasi;
- V) Keyns kontseptsiyasi;
- G) Yangi klassiklar kontseptsiyasi.

60. J.M.Keyns ta'limotiga muvofiq, daromadlar o'zgarishining investitsiyalar o'zgarishiga bog'liqligi aks ettiriladi:

- A) inflyatsiyada;
- B) multiplikatorlarda;
- V) akseleratorlarda.

61. «Bekorchilar sinfi nazariyasi» muallifi hisoblanadi:

- A) T.Veblen;
- B) J.Kommons;
- V) U.Mitchell;
- G) J.K.Gelbreyt.

62. Konvergenstsiya nazariyasi – bu:

- A) kapitalizm va sotsializm afzalliklari sinteziga asoslanadi;
- B) sotsializmni inkor etish va kapitalizm transformatsiyasini tan olish;
- V) kapitalizmni inkor etish va sotsializmni takomillashtirishga asoslanadi;
- G) iqtisodiy o'sishning uchinchi yo'lini qidirib topish.